

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3200/2023. (V. 5.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Mfv.II.10.149/2021/10. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 406. § (1) bekezdése és 409. §-a elleni alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A dr. Hovánszki Arnold ügyvéd által képviselt indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alkotmányjogi panasszal élt a Kúria Mfv.II.10.149/2021/10. számú, 2022. május 26-án és május 27-én átvett ítélete ellen 2022. július 25-én.
- [2] Kérte az indítványozó az Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Mfv.II.10.149/2021/10. számú ítéletének az alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján azt semmisítse meg.
- [3] Kérte azt is, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c*) pontja, illetve az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján vizsgálja felül a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) felülvizsgálati szabályozásának, konkrétan a Pp. 406. § (1) bekezdése és 409. §-a, mint az indítványozó ügyében alkalmazott jogszabályoknak az Alaptörvénnyel való összhangját, és állapítsa meg, hogy indítványozónak a Kúria Mfv.II.10.149/2021/10. számú ítéletével befejezett ügyében folytatott bírósági eljárásban az indítványozó Alaptörvényben biztosított alapjogának sérelme következett be a Pp. 406. § (1) bekezdése és 409. § rendelkezéseinek mint alaptörvény-ellenes jogszabályoknak az alkalmazása folytán, és ezeket semmisítse meg. A Pp. 406. §-a a felülvizsgálat alapja és tárgyai körében tartalmaz rendelkezést, a 409. § a felülvizsgálat kivételes engedélyezésének feltételeiről szól.
- [4] Az Alkotmánybíróság az indítványt – amelyet az Alkotmánybíróság főtitkárának felhívására az indítványozó kiegészített – a tartalma szerint bírálta el.
- [5] 1.1. A beadvány és mellékletei szerint az indítványozó (felperes) 1995. január 12-én létesített munkaviszonyt az alperes gazdasági társaság jogelődjével. Az alperesre, illetőleg annak jogelődjére, valamint a velük munkaviszonyban álló munkavállalókra kiterjedt az eredetileg 1995. november 7-én megkötött, majd többször módosított Villamosenergia-Ipari Ágazati Kollektív Szerződés (VKSZ) és az Egységes Kollektív Szerződés (EKSZ) hatálya.
- [6] Az alperes jogelődje 2017. február 1-jétől köztulajdonban álló munkáltatóvá vált. Az alperes 2020. júniusában kibocsátott felmondásával megszüntette az indítványozó munkaviszonyát. Az alperes kizárólag a munka

törvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) rendelkezéseit alkalmazta az indítványozó részére járó felmondási idő, illetve fizetendő végkielégítés mértékének megállapítása és az elszámolás során, a VKSZ és az EKSZ rendelkezéseit – amelyek hosszabb felmondási időt (20 év feletti munkaviszony mellett minimum 120 nap felmondási időt) és magasabb végkielégítést (25 év vagy ezt meghaladó munkaviszony esetén 12 havi átlagkeresetnek megfelelő összegű végkielégítést) tartalmaztak – nem alkalmazta az elszámolás során. Az Mt. a köztulajdonban álló munkáltatóval fennálló munkaviszonyban a felmondási időre, valamint a végkielégítésre tartalmaz korlátozó szabályokat. A panasz szerint így az indítványozónak a korábban szerzett joga, vagyis a hosszabb felmondási időhöz és a magasabb végkielégítéshez való joga sérült. [A panasz szerint az indítványozó ügye jogi szempontból lényegében azonos a 17/2022. (VIII. 1.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) alapjául szolgáló ügygel mind jelen ügy indítványozójának a hosszabb felmondási időhöz és a magasabb végkielégítéshez való jogának sérelme, mind pedig jogi érvelése kapcsán.] Az indítványozó keresete végkielégítés-különbözet és felmondási időre járó távolléti díj különbözet megfizetésére irányult.

- [7] Az elsőfokú bírósággént eljáró Szegedi Törvényszék 2021. március 3-án kelt ítéletében (3.M.70.252/2020/11.) kötelezte az alperest a VKSZ és az EKSZ szerint fizetendő végkielégítés és felmondási időre járó távolléti díj, valamint a kifizetett végkielégítés és felmondási időre járó távolléti díj különbözetének, kamatainak és perköltség megfizetésére. A Szegedi Ítéletábrla a 2021. október 11-én kelt Mf.I.40.034/2021/9. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta és kötelezte az alperest másodfokú perköltség, valamint illeték megfizetésére.
- [8] A Kúria – felidézve a munka törvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről és törvénymódosításokról szóló 2012. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Mth.) 11. § (1) bekezdését, amely szerint az Mt. 205. § (1) bekezdését és (2) bekezdés a) pontját az Mt. hatálybalépését követően kötött kollektív szerződésre és munkaszerződésre kell alkalmazni (Indokolás [60]), megállapítva, hogy a bíróságoknak jelen ügyben abban a kérdésben kellett állást foglalniuk, hogy az Mth. 11. § (1) bekezdésében foglalt szabály alkalmazható-e abban az esetben, amikor a munkáltató az Mt. hatálybalépésének időpontjában még nem minősült köztulajdonban álló munkáltatónak, hanem csak később vált azzá – a 2022. április 27-én kelt ítéletével a Szegedi Ítéletábrla Mf.I.40.034/2021/9. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, a Szegedi Törvényszék 3.M.70.252/2020/11. számú ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította, rögzítve, hogy e körben téves az ítéletábrla által elfoglalt jogi álláspont (Indokolás [61]).
- [9] 1.2. A bírói döntést támadó indítvány – számos alkotmánybíróági határozatra, az Emberi Jogok Európai Egyezményére, az Európai Unió Alapjogi Chartájára hivatkozva – az Abtv. 29. § első fordulata körében arra hivatkozik, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló jogértelmezés alaptörvény-ellenessége röviden összefoglalva abban áll, hogy a bírói döntés nem felel meg az Alaptörvény jogszabályok értelmezésére vonatkozó követelményeinek, továbbá ellentétben áll az alapvető jogok bármely helyzet szerinti különbségtétel nélküli biztosítására vonatkozó alapjoggal, a kollektív tárgyalások folytatásához és kollektív szerződések kötéséhez való alapjoggal és nemzetközi kötelezettségvállalásba is ütközik. Az állított alapjogsérelmek, azaz az Alaptörvény 28. cikkének, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének, az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdésének és az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdéseinek sérelme a bírói döntést érdemben befolyásolták.
- [10] A panasz szerint, ha a Kúria figyelembe vette volna az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogszabály-értelmezési kötelezettségét, ahogy azt az eljáró alsóbíróságok tették; ezen kívül figyelemmel lett volna az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó alaptörvény-konform értelmezési kötelezettségére, illetve az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére, mely szerint a jogértelmezés, a jogalkalmazás során is biztosítani kell, hogy a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható jogalanyok között nem tehető különbség anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne; továbbá figyelemmel lett volna az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó alaptörvény-konform értelmezési kötelezettségére, illetve az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdésére, mely szerint a kollektív szerződés bírói úton történő kikényszeríthetősége a kollektív tárgyalásokhoz és a kollektív szerződéskötéshez való jog inherens eleme és jogszabályértelmezéssel nem vonható el a kollektív szerződés bírói úton történő kikényszeríthetősége; valamint figyelemmel lett volna a jogértelmezés során arra a nemzetközi jogi kötelezettségből eredő és ekképp alkotmányos követelményre, hogy a törvényben meghatározott jogok élvezetét Magyarország minden megkülönböztetés nélkül köteles állampolgárainak biztosítani, ennek során az Európai Unió Alapjogi Chartájának vonatkozó rendelkezéseire és arra, hogy az Alapjogi Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható, úgy a Kúria nem jutott, nem juthatott volna a döntésében foglalt következtetésére, és nem hozhatta volna meg döntését.

- [11] A panasz részletes indokolást tartalmaz arról, hogy a Kúria ítéletét érdemben befolyásoló jogértelmezés miért nem felel meg az Alaptörvény 28. cikke, XV. cikke (2) bekezdése és XVII. cikke (2) bekezdése rendelkezéseinek. A panasz szerint az indítvánnyal érintett bírói döntésben tükröződő, és a bírói döntés alapját képező jogszabály-értelmezés a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható jogalanyok (az Mt. hatálybalépése előtt kötött kollektív szerződések hatálya alá tartozó munkáltatók és munkavállalók) között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne.
- [12] A panasz szerint a Kúria ítéletét érdemben befolyásoló jogértelmezés nem felel meg az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdésének, mert „ezen alkotmányos alapjog helyes értelmezése szerint a kollektív szerződéskötés joga többet jelent magának a szerződésnek, mint akarattnyilatkozat megkötésénél, kinyilvánításánál; magában foglalja a kollektív szerződés rendelkezéseinek betartásához, betartatásához ill. jogi úton történő kikényszerítéséhez való jogot is. [...] Ezt a jogot azonban a konkrét esetben a Kúria jogértelmezése megvonja, hivatkozása szerint az Mth. 11. § (1) bekezdése rendelkezése ne vonatkozna indítványozók [...] esetére, az átmeneti szabályozás, konkrétan az Mth. fent hivatkozott rendelkezése ne vonatkozna, illetve átmeneti szabályozás nem létezne.”
- [13] 1.3. A Pp. rendelkezéseit támadó indítvány szerint a Kúria által a döntésében tartalmi szempontból kétségtelesen alkalmazott jogszabály a bírói döntést érdemben befolyásolta. A Kúria felülvizsgálati bírósággént járt el indítványozó ügyében, a felülvizsgálati eljárás megengedhetőségét pedig a Pp. hivatkozott rendelkezései [Pp. 406. § (1) bekezdés és 409. §] szabályozzák. Ebből következően a Kúria az eljárása során nyilvánvalóan alkalmazta a Pp.-nek az indítvány által hivatkozott rendelkezéseit, hiszen másképp a felülvizsgálati eljárást nem folytathatta volna le, s (Alaptörvénnyel ellentétes) ítéletet sem hozhatott volna.
- [14] A panasz említi a Kúria Mfv.II.10.149/2021/9. számú végzését, amely felülvizsgálati kérelem alapján indult eljárás lefolytatását engedélyező bírói határozat; ez a döntés végzésként született meg, de a panasz szerint a sérelmet végső soron nem is ez a végzés, hanem maga a Kúria ítélete jelenti.
- [15] A panasz szerint „[a] bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség röviden összefoglalva abban áll, hogy a Pp. hivatkozott szabályai és az azokra alapított bírói jogértelmezés ellentétben állnak indítványozónak a bírósághoz fordulás és a magánjogi jogviták bíróság általi eldöntéséhez való alapjogával, ennek részeként pedig „indokolt bírói döntéshez való jogával”. Az állított alapjogsérelem, azaz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének és a 25. cikk (2) bekezdésének sérelme a bírói döntést érdemben befolyásolták, hiszen alaptörvény-ellenes az olyan törvényi szabályozás és azon alapuló joggyakorlat, mely nem tekinti az ügy érdemére kiható jogszabálysértésnek valamely keresetben felhívott jogalap megvizsgálásának mellőzését arra az esetre, ha az ügyben felülbírálati/felülvizsgálati jogkört gyakorló bíróság a más jogalapon elbírált ügyben a más jogalap tekintetében eltérő álláspontra helyezkedik, a felhívott további jogalap megvizsgálását pedig nem teljesíti és más eszközzel (például új eljárás elrendelése) maga sem biztosítja. [...] A perjogi szabályozásból összességében hiányzik az, hogy a felülvizsgálati bíróság a perben megjelölt, de a bíróságok által meg nem vizsgált jogcímről tekintettel felülvizsgálatot folytathasson le és új eljárást rendelhessen el, ezért indítványozó a felülvizsgálati eljárás megengedhetőségére vonatkozó perjogi szabályozást összességében tartja alaptörvényellenesnek.”
- [16] A panasz szerint a bíróságok a keresetlevélben megjelölt, de meg nem vizsgált jogalap megvizsgálásától önkényesen nem zárkozhattak el, a magánjogi jogvita kereteit önkényesen nem szűkíthetik le. Ezt azonban a Pp. támadott rendelkezései lehetővé teszik, kifejezetten elzárják attól a bírósági jogvitában érintett személyeket, hogy arra hivatkozással kérjék egy döntés felülvizsgálatát, hogy az ítéleti döntés nem terjedt ki a keresetben megjelölt valamennyi jogalapra. A Kúria Mfv.II.10.149/2021/10. számú ítéletében, törvényi rendelkezésre hivatkozással úgy utasította el indítványozó keresetét, hogy őt közben elzárta attól, hogy akár a Kúria, akár az eljáró alsóbíróságok megvizsgálják azt az indítványozó által megjelölt anyagi jogi jogszabályi rendelkezést, amelyet, mint az alanyi jogát közvetlenül keletkeztető tényeket meghatározóként és annak alapján az igénye támasztására feljogosítóként az eljárásban megjelölt. Ez a gyakorlat önkényes és tisztességtelen eljárásra vezetett felperes esetében, hiszen az eljáró alsóbíróságok nem vizsgálták meg egyes jogalapokat és tényeket indítványozó ügyében és amikor eltérő jogi álláspont folytán az indítványozó kereseti kérelme végül elutasításra került, úgy neki a legfőbb bírói fórum nem biztosította azt az alkotmányos alapjogot, hogy az indítványozó által a keresetlevélben és további perirataiban is megjelölt további jogalapokat akár az alsóbíróságok, akár maga a legfőbb bírói fórum szintén kellő alaposággal megvizsgálja, és ezek értékeléséről határozatában ugyancsak számot adjon. Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság a döntése során vegye figyelembe az Abh.-t és az abban foglalt indokokat. Az indítvány nyilatkozatot tartalmaz a villamosenergia-iparban működő, a köztulajdonnal érintett szakszervezeti szövetségektől.

- [17] 1.4. A panasz indokolást tartalmaz az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdései, valamint az E) cikk (2) és (3) bekezdései tekintetében, mind a bírói döntést, mind a jogszabályt illetően.
- [18] 1.5. Az igazságügyi miniszter 2023. február 9-én *amicus curiae* beadvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz. Eszerint az indítványozó a Pp. rendelkezései alaptörvény-ellenességének vonatkozásában ugyan megjelölte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét, azonban az ezzel összefüggésben előterjesztett indokolásban nem áll fenn kapcsolat a támadott jogszabályi rendelkezés és a sérelmezett alapjog között. Erre figyelemmel az indítvány ezen indítványi elem tekintetében nem teljesíti az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelményt. Megállapítható az is, hogy a felülvizsgálat tárgykörébe tartozó ügyek vonatkozásában az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálatának terjedelmét illetően a Pp. hivatkozott rendelkezései – az indítványozó álláspontjával ellentétben – korlátozó feltételt nem tartalmaznak. Nem található olyan jogszabályi rendelkezés, amely leszűkítené az ügy érdemére kiható jogszabálysértés eljárásjogi tartalmát és ezzel elzárná a felülvizsgálati lehetőségtől azon személyeket, akiknek hivatkozási alapja az, hogy az ítéleti döntés nem terjedt ki a keresetben megjelölt valamennyi jogalapra. Az indítványban megfogalmazott hiányosságokra a szabályozás kellő garanciákat biztosít, így az indítványozó által megjelölt hiányosságok nem állnak fenn.
- [19] 2. Az Mth. 11. § (1) bekezdését 2023. január 1-jétől módosította az egyes foglalkoztatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LXXIV. törvény 152. §-a. Eszerint „[az] Mt. 205. § (1) bekezdését és (2) bekezdés a) pontját az Mt. hatálybalépését követően kötött kollektív szerződésre és munkaszerződésre kell alkalmazni, ha a munkáltató az Mt. hatálybalépésével, vagy azt követően minősül köztulajdonban állónak.”

II.

- [20] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott szabályai szerint:

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XVII. cikk (2) Törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, amely magában foglalja a munkavállalók munkabeszüntetéshez való jogát.”

- [21] 2. A Pp. érintett rendelkezései:

„406. § [A felülvizsgálat alapja és tárgyai]

(1) A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés (e fejezetben a továbbiakban együtt: ítélet) felülvizsgálatát a Kúriától az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással a fél, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az kérheti, akire az ítélet rendelkezést tartalmaz.”

„409. § [A felülvizsgálat kivételes engedélyezésének feltételei]

(1) Ha a felülvizsgálatnak a 408. § alapján nem lenne helye – ugyanakkor törvény a felülvizsgálatot más okból nem zárja ki – a felülvizsgálatot a Kúria a (2) bekezdés szerinti esetekben engedélyezheti, a (3) bekezdés szerinti esetben engedélyezi.

(2) A Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata

a) a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása,

b) a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége vagy

c) – a másodfokú bíróság erről való döntése hiányában – az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége miatt indokolt.

(3) A Kúria engedélyezi a felülvizsgálatot, ha az ítélet a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltér.”

III.

- [22] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [23] Az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett.
- [24] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, a támadott bírói döntést és a támadott jogszabályt, továbbá a panasz tartalmaz az alaptörvény-ellenességre vonatkozó okfejtést, valamint kifejezett kérelmet a bírói döntés és a jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, valamint jogosultsága és érintettsége az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján megállapítható, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [25] 2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [26] Az indítványozóknak a kúriai ítélet és a jogszabály elleni beadványa többek között az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése, 28. cikke, továbbá a Q) cikk (2) és (3) bekezdése, az E) cikk (2) és (3) bekezdése rendelkezéseit illetően is tartalmaz érvelést. Az Alaptörvény e szabályai [Q) cikk (2) és (3) bekezdése, az E) cikk (2) és (3) bekezdése] nem Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaznak; az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése arról szól, hogy a bíróságok milyen jogvitában és egyéb ügyben döntenek, az Alaptörvény 28. cikke pedig a bíróságok felé fogalmaz meg a működésükre irányulóan elvárásokat, így az abban foglaltak egyedi érintett vonatkozásában megvalósuló alapjog sérelemhez nem vezethetnek, arra alkotmányjogi panasz önmagában nem alapítható [pl. 3257/2016. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [13]; 3550/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [11]].
- [27] 3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A jelen esetben külön kellett vizsgálni a bírói döntés és a jogszabály elleni panasz befogadhatóságát.
- [28] 3.1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § (1) bekezdéséből következően nem tekinthető általános felülbírálati fórumnak, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keretében – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]]. A bírói döntéssel kapcsolatban a panaszban felhívott alapvető jogok sérelmének megvalósulását az indítványozó abban látta, ahogyan a Kúria az Mt. 205. §-át és az Mth. 11. § (1) bekezdését értelmezte (Indokolás [59]–[69]) és alkalmazta a konkrét esetre. A Kúria értelmezése szerint az Mth. 11. §-hoz fűzött indokolás kizárólag ahhoz kötődött, hogy a hatályba lépő új rendelkezés hogyan érinti a fennálló jogviszonyokat, és nem foglalkozott azzal, mi történjen abban az esetben, ha egy adott jogviszony ezt követően kerül az Mt. rendelkezésének hatálya alá. Ennek megfelelően, ha a jogalkotónak eltérő célja lett volna, úgy arról kellett volna az Mth.-ban kifejezetten rendelkeznie, hogy a hatálybaléptetést követően az Mt. 204. §-a alá kerülő jogviszony esetén nem az általános, hanem a kivételes átmeneti rendelkezést kell irányadónak tekinteni. Az a körülmény, hogy erre az esetre nincs sajátos rendelkezés, azt támasztja alá, hogy ezt a tényállást a jogalkotó nem kívánta kivenni az általános szabályok alól.
- [29] Az alkotmányjogi panasz – az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével és XVII. cikk (2) bekezdésével kapcsolatban – a tartalma szerint annak alkotmánybírósági kimondására irányul a konkrét ügyben, hogy az Mt. hatályba lépését (2012. július 1. napját) követően, a 2017. január 31-én köztulajdonba került munkáltatónál is – az Alaptörvény 28. cikkével összhangban álló értelmezés szerint – a korábbi (az Mt. hatálybalépését megelőzően kötött) kollektív szerződést kell alkalmazni, az Mt. 205. § (1) bekezdése helyett, az Mth. 11. § (1) bekezdése értelmében.
- [30] Ez annak a vizsgálatát jelenti, hogy hogyan kell értelmezni az Alaptörvény 28. cikkével összhangban azt a szabályt az Mt. hatályba lépése után köztulajdonba került munkáltatóknál az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése és XVII. cikk (2) bekezdése tükrében, amely szerint a tilalmat „az Mt. hatálybalépését követően kötött kollektív szerződésre és munkaszerződésre kell alkalmazni”. Az indítványozó kifejezetten kérte, hogy az Alkotmánybíróság a döntése során vegye figyelembe az Abh.-ban foglalt indokokat.

- [31] A „bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség” Abtv. 29. §-a szerinti feltétele felmerül a bírói döntés elleni panasz esetén. Az Abtv. 29. §-ában írt két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [erről ld. 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]]. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik [3351/2020. (VIII. 5.) AB végzés, Indokolás [13]]. A bíróságoknak az a kötelezettsége, hogy a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [Alaptörvény 28. cikk]. A jelen esetben felmerül, hogy a bírói döntés nem felel meg az Alaptörvény jogszabályok értelmezésére vonatkozó követelményeinek, továbbá ellentétben áll az alapvető jogok bármely helyzet szerinti különbségtétel nélküli biztosítására vonatkozó alapjoggal, a kollektív tárgyalások folytatásához és kollektív szerződések kötéséhez való alapjoggal. Az Abtv. 29. §-a szerint kérdésként merül fel, hogy felismerte-e a Kúria az adott esetben a felmerült alkotmányjogi problémát, és az Alaptörvényben biztosított jogok mérlegelésekor az Alaptörvény 28. cikkével összhangban álló döntést hozott-e, amikor a kollektív szerződés és munkaszerződés mikénti érvényesüléséről döntött, az Mth. 11. § (1) bekezdése értelmezésével, az összehasonlítható helyzetben lévő munkavállalót illetően, a perben.
- [32] Ezért az Alkotmánybíróság a bírói döntés elleni alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, amely szerint az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjeszthet a testület elé – érdemben bírálta el.
- [33] 3.2. A jogszabály – a Pp. 406. § (1) bekezdése és 409. §-a – elleni alkotmányjogi panasz befogadhatósága vizsgálatánál abból kell kiindulni, hogy ezek a felülvizsgálat alapját és tárgyát, valamint a felülvizsgálat kivételes engedélyezésének a feltételeit határozzák meg. A Pp. szerinti felülvizsgálat e szabályai a panaszban megjelölt, Alaptörvényben biztosított joggal, a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való joggal – a kúriai ítéletet illetően – nem állnak közvetlen összefüggésben. Ezek a szabályok a Kúria ítéletében nem szerepelnek. Azokat közvetlenül a felülvizsgálat engedélyezéséről szóló kúriai döntést tartalmazó külön végzés alkalmazta az alkotmányjogi panasz szerint. A Kúria ítélete indokolása [55]–[57] bekezdései szerint a felperes (indítványozó) felülvizsgálati kérelmével összefüggésben a Kúria az Mfv.II.10.149/2021/9. számú végzésében (végzés indokolása [5] és [6] bekezdései) rendelkezett, amikor a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltérésre figyelemmel engedélyezte a felülvizsgálatot. Ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § d) pontja alapján a Pp. e rendelkezései elleni panaszt a jelen esetben visszautasította.

IV.

- [34] Az alkotmányjogi panasz részben megalapozott.
- [35] 1. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban azonos alkotmányossági kérdésekről döntött, mint amelyeket a jelen ügyben a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz felvet, erre az indítványozó is hivatkozott. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a Kúria Mfv.II.10.065/2021/7. számú – a jelen ügyben vizsgált ítélettel alkotmányjogi szempontból azonos tartalmú – ítéletét megsemmisítette.
- [36] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban megállapította, hogy az indítványra okot adó ügyben „a kollektív szerződés kötéséhez való jog az a jog, amelyre az indítvány hivatkozik és az Alaptörvényben szerepel. A köztulajdonban álló munkáltatóknál foglalkoztatottak közül azonos csoportba tartoznak, akiknek a munkaszerződése az Mt. hatályba lépése előtt jött létre, és az Mt. hatályba lépése előtt kötött kollektív szerződés szerinti tartalommal. Ez független attól, hogy a munkáltató az Mt. hatályba lépése előtt, vagy után került köztulajdonba. Köztulajdonban álló munkáltató a közalapítvány, valamint bizonyos gazdasági társaságok. A gazdasági társaság akkor áll köztulajdonban, ha abban az állam, helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, önkormányzati társulás, térségi fejlesztési tanács, költségvetési szerv vagy közalapítvány külön-külön vagy együttesen számítva többségi befolyással rendelkezik. Gazdasági társaságban önmagában többségi állami befolyás szerzése jellemzően nem jelenti a gazdasági társaság egyes szerződéseinek az e ténynél fogva beálló, a többségi befolyás szerzése időpontjától számított módosulását, kivéve, ha ezt jogszabály írja elő. [...] [A]z indítványra okot adó ügyben – az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdése szerinti kollektív szerződés kötéséhez való jogra, a kollektív szerződés jogforrási funkciójára, a kollektív szerződés talaján létrejött munkaszerződésekben biztosított alanyi jogok védelmére, az alanyi jogoknál az önkényes eredményre vezető jogértelmezés tilalmára tekintettel – az az értelmezés felel meg az Alaptörvény a 28. cikke szerinti értelmezési szabálynak,

amely az Mth. 11. § (1) bekezdése a munkavállalók alanyi jogait illetően nem tesz különbséget az Mt. hatályba lépése előtt kötött kollektív szerződések és ezek érintett munkavállalói alanyi jogai között aszerint, hogy a munkáltató az Mt. hatályba lépése előtt vagy után került köztulajdonba.

Az Alaptörvény 28. cikkével összhangban, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése és XVII. cikk (2) bekezdése tükrében azt a szabályt, amely szerint a tilalmat „az Mt. hatálybalépését követően kötött kollektív szerződésre és munkaszerződésre kell alkalmazni”, úgy kell értelmezni, hogy a kollektív szerződés kötéséhez való jog [Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdése] alapján jogszerűen létrejött, megkötésükkor az Mt. 205. §-ában meghatározott tilalomba nem ütköző kollektív szerződésben és munkaszerződésben biztosított alanyi jogok – az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében tiltott megkülönböztetésre figyelemmel – az Mth. 11. § (1) bekezdése szerinti feltételekkel korlátozhatók. A jelen esetben a bírói döntés azért nem felel meg az Alaptörvény jogszabályok értelmezésére vonatkozó követelményeinek, és áll ellentétben áll az alapvető jogok bármely helyzet szerinti különbségtétel nélküli biztosítására vonatkozó alapjoggal, a kollektív tárgyalások folytatásához és kollektív szerződések kötéséhez való alapjoggal, mert a Kúria a felmerült alkotmányjogi problémánál a kollektív szerződés és munkaszerződés mikénti érvényesüléséről nem az Alaptörvény XVII. § (2) bekezdésével és XV. cikk (2) bekezdésével összhangban döntött, amikor az Mth. 11. § (1) bekezdése értelmezésével az összehasonlítható helyzetben lévő munkavállalót illetően különbséget tett aszerint, hogy a munkavállaló munkáltatójánál az állam az Mt. hatályba lépése előtt vagy után szerzett többségi befolyást.

Az Mth. 11. § (1) bekezdése az Mt. hatályba lépése után kötött kollektív szerződésekre és munkaszerződésekre rendeli alkalmazni az Mt. 205. § (1) bekezdését. Ezért nem az a kérdés ennek a rendelkezésnek az Alaptörvény-nyel, a kollektív szerződés funkciójával összhangban álló értelmezése meghatározásánál, hogy van-e külön szabály az Mt. hatályba lépése után köztulajdonba került munkáltatóknál a régebbi kollektív szerződés és munkaszerződés sorsára. Hanem az a kérdés, hogy van-e kifejezetten olyan szabály, amely erre az esetre (többségi állami befolyás szerzése az Mt. hatályba lépése után) a kollektív szerződések és munkaszerződések korábbi, a többségi befolyás szerzésénél fennálló szabályait és az ebből eredő jogokat kifejezetten módosítani rendeli. A jelen esetben ilyen szabály nincs.” (Indokolás [42]–[45])

[37] Az Abh. utalt arra, hogy ezt az értelmezést erősíti az Mth. 11. § (1) bekezdéséhez fűzött indokolás is. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.II.10.065/2021/7. ítéletét az Abh.-val lezárt ügyben alaptörvényellenesnek nyilvánította és megsemmisítette.

[38] Az Alkotmánybíróság nem látott okot arra, hogy a jelen ügyben ettől a döntésétől eltérjen, ezért a Kúriának az indítványban támadott Mfv.II.10.149/2021/10. számú ítéletét, utalva az Abh. érveire, szintén alaptörvényellenessé nyilvánította, és megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság hasonlóan döntött a 3408/2022. (X. 21.) AB határozatban is.

[39] 2. Az Alkotmánybíróság jelen határozatából nem következik, hogy az indítványra okot adó konkrét esetben az általános hatáskörű bíróságnak miként kell döntenie; ez annak a függvénye, hogy a kollektív szerződés és a munkaszerződés az Mt. hatályba lépése után kötődnek minősül-e az Mth. alkalmazásában, amelynek eldöntése az általános hatáskörű bíróságra tartozó tényállási és szakjogi törvényértelmezési kérdés.

Budapest, 2023. április 18.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [40] A határozat rendelkező részében foglaltakkal – mind az Abtv. 27. §-ára alapított panaszelem tekintetében írt megsemmisítés, mind a 26. § (1) bekezdésére alapított panaszelem visszautasítása tekintetében – egyetértek.
- [41] Az indokolás kapcsán fontosnak tartom azonban hangsúlyozni, hogy a Kúria támadott döntése nézetem szerint az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdésének sérelmét nem okozta.
- [42] Az alkotmányjogi panaszban sérelmezett ítélet megsemmisítéséhez ugyanakkor a diszkrimináció tilalmának ezen döntésben megvalósuló sérelme – amit viszont magam is megállapíthatónak tartok – önmagában is elegendő indokot szolgáltat; erre tekintettel az alaptörvény-ellenesség megállapítását és a rendelkező rész 1. pontjában foglalt megsemmisítést támogattam.

Budapest, 2022. április 18.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1853/2022.

